

2006 APR 04

Violenta in scoli

Supliment

Miercuri, 29 martie, la sediul Aliantei Civice a avut loc dezbaterea cu tema Abateri grave de la moralitate in invatamantul romanesc: violenta, vulgaritate, droguri, coruptie. Mijloace de stopare sau eradicare a acestora. Dezbaterea a fost organizata in parteneriat cu Fundatia Konrad Adenauer si a pornit de la un studiu realizat de cele doua organizatii nonguvernamentale in scoli din Bucuresti. La discutii au participat reprezentanti ai Ministerului Educatiei si Cercetarii, psihologi, sociologi, cadre didactice, parinti si elevi.

Prezentam in continuare fragmente din aceasta dezbaterere.

Dr. GÜNTER W. DILL, directorul Fundatiei Konrad Adenauer, Bucuresti

Responsabilitati privind problematica tineretului

Stimate doamne, stimati domni, stimati oaspeti,

In numele Fundatiei Konrad Adenauer va urez un calduros bun venit la dezbaterea de astazi. La propunerea domnului Serban Radulescu Zoner de a organiza o intalnire cu tineri, parinti, cadre didactice si reprezentanti ai ministerelor, precum si cu participarea societatii civile pe tema Abateri grave de la moralitate in invatamantul romanesc, mi-am dat acordul spontan si cu multa fermitate.

Motivele sunt la indemana. Faptul ca lucrrurile nu stau tocmai bine in privinta problematicii moralei, dar si a coruptiei in randul grupelor de varsta in discutie (copii, tineri si adulti tineri) nu constituie doar o vaga banuiala, deoarece chiar aceasta este perceptia opiniei publice.

Nelinistitor si, de fapt, scandalos este faptul ca exista tot felul de planuri de actiune pentru tineret, cum este cel din anul 2001, dar nu si studii serioase cu privire la tineret, care sa ofere date exhaustive despre tinerii din Romania in ceea ce priveste idealurile, timpul liber, precum si atitudinile lor fata de propriul rol in Romania ca viitor stat membru al Uniunii Europene.

Mai nelinistitor si scandalos este ca opinia publica si mediul politic responsabil fie nu percep ceea ce exista, fie percep, dar fara nici un rezultat. Acest fapt este valabil in ceea ce priveste tendinta, inca accentuata, de parasire a patriei cu prima ocazie mai buna, cea mai mare amploare avand-o acest fenomen in randul grupei de varsta 18-29 ani (sondaj Gallup 2002).

Cu atat mai mult sunt valabile cele de mai sus daca avem in vedere sondajul Gallup din 2005 cu privire la situatia tineretului din Romania. Sondajul scoate in evidenta, printre altele, violenta si

propensiunea spre violenta, in forma latentă și manifestă la tinerii români. O astfel de situație nu le poate fi indiferentă nici categoriilor sociale cu responsabilități în chestiuni legate de morală (cum sunt bisericile), nici politicienilor din guvern și din opoziție, care au responsabilități în ceea ce privește problematica tineretului.

În fine, permiteți-mi să abordez un alt aspect, de cea mai mare importanță prin prisma tematicii din această zi: foarte alarmantă necunoaștere de către părinți a intereselor copiilor lor și a obiceiurilor de petrecere a timpului liber de către aceștia.

În urma cu câteva zile, APTI (Asociația pentru Tehnologie și Internet; www.apti.ro/sondaj) a publicat, împreună cu ICT4U din Constanța, rezultatele unui sondaj de opinie online referitor la folosirea Internetului de către minori.

Rezultatele îngrijorătoare pot fi sintetizate după cum urmează:

- Cei mai mulți părinți subestimează durata și scopurile utilizării Internetului, astfel încât pericolele - spre exemplu în contextul anumitor tematici, cum ar fi pornografia sau reprezentări ale violentei în Internet - prezintă doar o importanță secundară.
- Și mai alarmante sunt răspunsurile care tradează neajutorarea multor părinți în ceea ce privește posibilitatea de a face față riscurilor și pericolelor folosirii Internetului de către minori, apelând la facilitățile tehnice (blocarea anumitor pagini de Internet) sau la discuțiile cu copiii. Un procent de 65% dintre părinții chestionați (iar, în cele mai multe cazuri, copiii știu acest lucru) nu au nici un fel de cunoștințe despre diversele posibilități ori au, pur și simplu, încredere în copiii lor.

Pornind de la aceste realități, Fundația Konrad Adenauer a tras concluzia că nu se poate realiza nimic doar dacă sunt anunțate mari reforme. Ni se pare mai degrabă necesar ca tuturor celor implicați - elevi, tineri, părinți, cadre didactice, managementul școlilor, dar și alți actori - să li se acorde ajutor practic:

- Un exemplu în acest sens este ghidul pentru combaterea corupției în școli, apărut la sfârșitul anului 2005, un proiect pe care l-am realizat împreună cu filiala română a rețelei internaționale Transparency International și pe care îl vom continua și în acest an.
- Tot în 2006 va fi comandat un prim mare raport "Tineretul în România", care (asa cum se întâmplă, spre exemplu, de aproape 50 de ani în Germania, unde apar periodic studiile Shell despre tineret) să ofere mediului politic și societății civile o bază fiabilă pentru dezbaterile ample despre reformele în interesul tineretului.
- În fine, trebuie încurajate și dezbaterile, cum este cea de astăzi, așa încât, alături de informații și schimburi de opinie, să reprezinte un stimulent pentru mai multă implicare publică.

În acest sens, vă mulțumesc dvs., tuturor, pentru că ați venit și îmi doresc pentru noi toți ca referatele să fie interesante, iar dezbaterile animate.

Lipsa predarii in scoli a unor precepte morale

Serban Radulescu Zoner (Alianta Civica): D-nelor si d-lor, as dori sa multumesc mai intai d-lui dr. Günter Dill, directorul reprezentantei in Romania a Fundatiei Konrad Adenauer, pentru sprijinul acordat in vederea desfasurarii acestei dezbateri publice. Nu am cerut intamplator sprijinul Fundatiei Konrad Adenauer, ci in mod deliberat, deoarece aceasta este crestin-democrata, iar crestin-democratia, in ansamblul ei, are legatura cu cultivarea moralitatii, a moralei crestine, care, cel putin in opinia mea, lipseste cu desavarsire in invatamantul romanesc. Eu am avut privilegiul de a studia, de-a lungul celor 12 ani de invatamant preuniversitar, religia. Nu sunt un bigot, nu merg toata ziua la biserica, dar am ramas toata viata cu constiinta a ceea ce este bine si ceea ce este rau, cu ceea ce este un pacat. Si de cate ori am facut, ca orice om uneori, si ceea ce nu se cuvenea, am avut sau chiar si acum am muștrari de constiinta. Societatea umana a luat cursul pe care-l cunoastem, asupra caruia nu insist, dar va intreb si ma intreb daca tineretul nostru a ajuns sa fie amoral, nu imoral. Daca raspunsul la aceasta intrebare este pozitiv, oare acest fapt nu se datoreaza lipsei predarii in scoli a unor precepte morale? Nu a religiei, nu neaparat a unor precepte ale moralei crestine - Carta drepturilor omului, dar si Constitutia Romaniei prevad libertatea de constiinta a cetatenilor. Totusi, scoala nu trebuie sa se ocupe si de educatia elevilor, ci doar de instruirea lor? Chiar si ministerul de resort din Romania nu se numeste al Instructiunii, ci al Educatiei. Ce face acest minister in privinta educatiei elevilor? Ce fac profesorii, mai ales dirigintii in scoli? Ce fac parintii? Cine poarta vina asupra faptelor scandaloase ce se petrec si pe care noi, cei de la Alianta Civica, le-am rezumat in tema dezbaterii de acum - Abateri grave de la moralitate in invatamantul romanesc: violenta vulgaritate, coruptie, droguri? Personal, as fi adaugat si sex prematur, dar nu am indraznit sa fac aceasta propunere nici macar colegilor mei din conducerea Aliantei Civice, pentru a nu fi considerat un varstnic inadapabil vremurilor pe care le traim, un conservator blocat in mentalitatea de acum sase decenii, pe cand eram elev la Liceul "Cantemir Voda" din Bucuresti. Si totusi, am vazut recent la un post de televiziune niste secvente filmate cu o camera ascunsa care redau bataia dintr-o clasa a unei scoli dintre doua fete, care tipau, isi carau pumni, se trageau de par, deoarece una ii furase amantul celeilalte. Totul desfasurandu-se in fata celorlalti colegi, care o incurajau pe una sau pe alta dintre combatante, pana cand galeria a decis ca s-au paruit si injurat destul si ca bataia trebuie sa inceteze. Aceeasi cauza a avut-o si injunghierea unei eleve de la Scoala Centrala de catre amantul parasit, un derbedeu, in cabinetul directoarei adjuncte.

Trecem insa peste ideile mele personale si ne limitam la fenomenele negative incluse in tema anuntata. Care sunt cauzele, cine poarta vina: parintii, copiii sau profesorii? Exista mijloace de a stopa sau diminua fenomenele negative mentionate in tema dezbaterii? Acestea sunt intrebarile la care ne propunem sa auzim opiniile dvs., inclusiv unele eventuale propuneri pentru elaborarea unui proiect de lunga durata al societatii civile pe aceasta cale. Daca Ministerul Educatiei nu intelege sa ia masuri, atunci noi, societatea civila, trebuie sa facem un proiect, sa continuam ceea ce am inceput astazi, pentru a curma sau macar a diminua ceea ce se petrece in scoli.

Modele comportamentale

Valeria Ispas (Alianta Civica): Permeteti-mi sa va prezint rezultatele sondajului pe tema Probleme actuale de etica in invatamantul din Romania, initiat de Alianta Civica, cu sprijinul Fundatiei Konrad Adenauer, intre 15 ianuarie si 15 martie anul curent. In urma unor evenimente relatate de presa, am considerat necesar un sondaj de opinie pentru a primi raspunsuri de la principalii actori - elevi, parinti, cadre didactice - la intrebarile:

1. Ce este "violenta" si ce reprezinta expresia "comportament neadecvat"?
2. In scoala, clasa dvs. sau a copilului dvs. exista violente?
3. Care sunt cauzele care conduc la aceste manifestari?
4. Ce metode de prevenire sunt mai eficiente?
5. Cine ar trebui sa participe la actiunile de prevenire?

Inainte de a va prezenta rezultatele acestui sondaj, doresc sa reamintesc participantilor ca, in procesul de educatie, modelul joaca un rol hotarator. Sa ne gandim impreuna la ce modele oferim astazi copiilor, elevilor, tinerilor. Sa nu uitam ca primul model al fiecarui copil este mama, parintii, apoi cadrele didactice, persoanele din mediul inconjurator - familie, vecini, colegi -, personaje oferite de mass-media, in special de televiziune. Noi privim cu ingrijorare, si nu cu indignare, aceste manifestari de comportament. Nu consideram ca a fi agresiv inseamna a fi competitiv, asa cum rezulta din exprimarile incorecte ale multor moderatori TV sau formatori de opinie de astazi. A-l indamna pe fiecare individ din societate sa fie agresiv, sa aiba tupeu, sa foloseasca un limbaj suburban, cu argumentul ca agresivitatea este naturala si, deci, necesara pentru supravietuire, nu este o solutie de rezolvare a problemelor cu care ne confruntam in Romania de astazi.

Sondajul initiat de Alianta Civica a avut loc la colegiile Sincai, Goethe, Scoala Centrala, Cantemir, din Bucuresti, la scolile generale 28, 30, 198 din Bucuresti si la Scoala nr. 1 din Buftea. Pentru a avea date din toate sectoarele Capitalei, am apelat la voluntari ai Aliantei Civice, care au distribuit si au obtinut raspunsuri pentru un numar de 160 de chestionare pe strada. In total, s-au distribuit 590 de chestionare, dintre care 308 elevilor, 217 parintilor, 65 cadrelor didactice. Un prim rezultat al sondajului este ca am primit numai 363 de chestionare completate, dintre care 217 de la elevi, 86 de la parinti, 60 de la cadre didactice, ceea ce, credem noi, arata un interes redus pentru dialog in vederea gasirii unei solutii, neincrederea in utilitatea acestor metode. Din raspunsurile la primele doua intrebari, se constata ca cele doua notiuni - violenta, comportament neadecvat - nu au o definitie precisa si deseori nici corect intuita. Consideram ca nu se poate dialoga, analiza, gasi solutii pentru o problema fara cunoasterea exacta a acesteia. Sa citim explicatia celor doua notiuni din Dictionarul Explicativ al Limbii Romane: "violenta: lipsa de stapanire in vorbe sau fapte, vehementa, furie; faptul de a intrebuinta forta brutal: constrangere, violentare, siluire, incalcare a ordinii legale". "Comportament: modalitatea de a actiona in anumite imprejurari sau situatii, conduita; ansamblul manifestarilor obiective ale oamenilor prin care se exteriorizeaza viata psihica." Dupa totalizarea raspunsurilor la intrebarea "Exista violenta?", am constatat ca avem o problema: da, violenta exista. Raspunsurile din chestionare sunt peste 70% afirmative. Acest rezultat este depasit in zonele periferice cu pro-

bleme grave materiale si sociale. Vestea buna este ca nu in toate scolile exista violenta sau, in orice caz, manifestarile violente reprezinta un proces redus. Nu sunt diferente majore de percepere a violentei intre elevi, profesori si parinti. La intrebarea "Care sunt cauzele care dau nastere la comportamente violente?", in ordine descrescatoare a numarului de mentionari sunt: dorinta de a-si manifesta puterea, influenta grupului din care face parte, influenta mass-media, cu precadere TV, probleme cu parintii, neintelegeri cu profesorii, consumul de alcool, tutun, droguri. Am sa citesc, pentru a exemplifica influenta mass-media, a televiziunii asupra celor chestionati, cateva exemple de raspunsuri ale elevilor si parintilor la intrebarea "Ce este violenta?": "Stirile de la ora 5", "emisiunile de TV de asa-zis divertisment". Imi voi permite un comentariu personal: filmele pentru adolescenti si copii, ba chiar si desenele animate ce se adreseaza prescolarilor sunt agresive, pline de violenta. Lipsesc povestile pline de compasiune si invataminte. Asistam parca la jocuri video dezvoltate, in care personaje terestre, extraterestre si animalute se bat, se ucid, se lupta. Pana si in reclamele unor produse ce se adreseaza copiilor si nu numai intalnim gesturi, scene violente, cuvinte cel putin vulgare. Daca acestea sunt modelele oferite, ce pretentii avem noi de la cei care le urmeaza?

As dori sa vorbim si despre influenta grupului din care face parte; de obicei, in aceste grupuri exista un lider sau cativa care dau tonul. Ei se impun de multe ori cu forta. Acestia ar trebui identificati, supravegheati si indrumati atent. Dar nu este agreata solutia cresterii supravegheerii pedagogice, nici de catre elevi, nici de catre profesori sau parinti. La mai multe din clasele scolilor participante la sondaj, se pare ca metoda camerelor de supraveghere, despre care s-a scris in presa, nu se bucura de popularitate. La ultimele intrebari, raspunsurile indica rolul profesorului diriginte, al psihologului si al parintilor ca important in actiunile de prevenire a violentei. Ne surprinde faptul ca, la mai bine de 10 ani de la introducerea invatamantului religios in scoli, rolul preotului este extrem de scazut, nerelevant. Ne intrebam care pot fi cauzele acestei anomalii. De vina este programa analitica sau lipsa de experienta a noilor cadre didactice care predau aceasta disciplina? Cele trei grupe de respondenti considera ca fiind necesara prezenta sau interventia fortelor de ordine, sa creasca siguranta in scoli, solicitand implicarea politistului si in programe de prevenire a violentei.

Se vorbeste de un conflict intre generatii. Surpriza acestui sondaj este ca majoritatea celor chestionati, elevi sau persoane mature, au raspunsuri asemanatoare, mai ales despre cauzele si despre metodele de rezolvare ale acestei probleme a violentei. Acest lucru m-a facut sa consider ca este vorba, de fapt, de lipsa dialogului. Se apeleaza, de asemenea, cu insistenta la ajutor profesionist - psihologi, consilieri, profesori diriginti, familii si politie. Alianta Civica intentioneaza sa se implice activ in combaterea cauzelor care conduc la cresterea violentei evidentiata in acest sondaj si face apel la toti factorii responsabili si interesati de acest subiect sa vina alaturi de noi ca parteneri, cu idei, cu voluntari si, de ce nu, cu sponsorizari ale actiunilor pe care le vom desfasura.

Violenta subtila

Adina Stefan (jurnalist): Nepasarea profesorilor, a parintilor si a celorlalti colegi fata de multe aspecte care premerg actele de violenta care se intampla celorlalti copii mi se pare vinovata de producerea agresiunii. Fiindca violenta nu se produce din senin, ca un trasnet, ci sunt niste aspecte care o premerg. Poti sa observi un comportament nepotrivit, poti sa te interesezi daca un copil e prea retras, poti sa intrebi ce-i cu persoana respectiva. Aceasta nepasare mi se pare tot o violenta, o violenta subtila, fata de care trebuie sa dam seama in fata constiintei proprii. Prin violenta subtila denumesc puterea inumana de a fi nepasatori, asa cum nepasatori sunt si cei care propaga exemplele de violenta: presa, in special televiziunile, chiar si filme de pe marele ecran, unele optiuni repertoriale ale teatrelor, neimplicarea bisericii si a preotilor, pe care o astept de 16 ani. Asa cum subtil violenta este si situatia dezastruoasa a economiei, care genereaza saracia si crizele existentiale. Violenta subtila pleaca de la liderii oportunisti inuman de nepasatori. Este, in concluzie, lipsa de omenie care a cuprins societatea contemporana.

Responsabilitatea este a adultului

Aurora Liiceanu (psiholog): Cand punem problema violentei in comportamentul interpersonal, suntem totdeauna intr-un fel de dihotomie. Punem mult pe seama socialului - si, intr-adevar, lumea in care traим poate sa fie o cauza -, dar, in acelasi timp, ca psiholog, trebuie sa-mi dau seama ca exista si copii care sunt speciali, in sensul ca sunt impulsivi, mai agitati, mai dificili, copiii numiti "problema". Astazi se vorbeste foarte mult daca nu cumva generatia asta mica nu este una de copii impulsivi, hiperactivi, mobili, care nu stau locului, ingrozitor de agitati si care au intr-adevar, poate mai mult decat ar trebui, tulburari de concentrare, care nu pot sa aiba control de sine si nu pot sa fie "dresati" cu usurinta. Unii spun ca-i adevarat, altii ca nu-i adevarat, unii patologizeaza si considera ca ar fi vorba chiar de un sindrom care se numeste "tulburari de hiperactivitate si de concentrare".

Daca ati vorbit de trei categorii care sunt implicate (dincolo de societatea civila) - parinti, profesori si elevi -, eu le regrupez in doua categorii: adulti si copii. Intre aceste doua categorii trebuie sa vedem cum merg lucrurile. Eu cred ca, indiferent cat de dificil este un copil, responsabilitatea este a adultului. Copilul sigur ca trebuie responsabilizat, dar ca sa ajunga sa se responsabilizeze el trebuie educat in spiritul responsabilitatii. Noi consideram ca atat profesorii, cat si parintii sunt deja responsabilizati, pentru ca ei sunt deja adulti. Din sondajul prezentat de dna Ispas, o cifra mi-a atras atentia si mi s-a parut ca e foarte grava. Este inadmisibil ca 19 profesori sa spuna ca nu stiu daca in scoala lor este violenta. Stau si ma intreb: cum poti sa fii profesor intr-o scoala, sa ai si ore de dirigentie si sa nu stii? Eu cred ca stiu mai bine copiii ce se intampla in scoala lor. Profesorii nu au comportamente proactive, nu sunt incantati sa se ocupe de formarea copiilor, ei raman la ideea de instructie, pentru ca a forma un copil presupune un efort mai mare si o viziune mult mai larga despre viata, despre societate s.a. Fara indoiala ca intre doua generatii exista conflicte intotdeauna, anumite divergente, pentru ca, in cazul in care copiii ar reproduce perfect cultura si mediul in care au trait parintii, societatea ar ramane pe loc, s-ar misca in jurul cozii. Dar problema este ca aceste divergente se rezolva prin metode violente.

Scoala este intr-o mare criza. Lipsa de prestigiu a ei, faptul ca societatea, mass-media fac ca un copil sa nu realizeze ca fara scoala n-ai nici o sansa, e foarte grav. Noi trebuie sa-i facem sa inteleaga ca scoala poate nu e suficienta ca sa aiba succes, dar este absolut necesara. M-am uitat si pe Forumul Educational al Elevilor, care este foarte interesant, si trebuie sa marturisesc ca unii copii spun lucruri mai interesante decat adultii. Obligatia noastra e sa-i ascultam. Violenta nu este decat o atitudine de viata si o optiune in termeni de filozofie personala. Si este foarte greu sa o mai schimbi.

Alina Galeriu (eleva, Colegiul National "Gheorghe Sincai"): Sigur ca orice sondaj, orice chestionar, mai ales in cazul in care avem raspunsuri cu variante, limiteaza, e restrictiv. Chestionarul despre care s-a vorbit s-a facut numai in clasa din care fac parte. Suntem 29 de fete si un baiat, o clasa de filologie, cu profil uman. Provenim, zic eu, din familii care ne-au oferit cei 7 ani de acasa, deci e firesc sa nu existe cazuri de violenta majora. Daca am corela cu raspunsurile la prima intrebare - ce intelegem noi prin violenta -, ne-am gandit la cazuri extreme de violenta, de aceea raspunsurile au fost "nu". Dar daca ar fi sa intrebam daca exista ceea ce d-na Stefan numea "violenta subtila", adica nepasare, sunt sigura ca ar fi mai multe raspunsuri de "da". Liceul meu e un liceu ca oricare altul, care inregistreaza si cazuri de violenta si are si copii seriosi, educati.

Puncte slabe in invatamant

Megdonia Paunescu (Ministerul Educatiei si Cercetarii): Am avut de curand intalnirea Consiliului National al Elevilor si elevii au fost cei care au subliniat ca violenta psihologica are legatura cu mass-media. Si tot de la elevi a venit ideea de a deveni si ei mediatori, pentru ca au considerat ca aceasta violenta la nivel de unitati scolare, care este predominant psihologica, se datoreaza de foarte multe ori si familiilor - si vorbim de familii care nu apartin unor medii defavorizate, ci de acele familii care asteapta totul de la scoala. Printre propunerile lor au fost si cursuri de formare in parteneriat, mixte, pentru prevenirea fenomenelor de violenta. Toate aceste semnalari ale elevilor nu vor ramane fara o finalitate.

S-a vorbit aici foarte mult despre nepasare. Avem puncte slabe in educatia initiala, in studiul pedagogiei la nivelul institutiilor scolare, vorbim despre incoerenta proiectelor de formare finantate cu fonduri din afara, pentru ca, in momentul in care finantarea s-a incheiat, s-a incheiat si formarea, iar persoanele formate n-au fost suficient de implicate in viata scolii de catre managerii institutiilor de invatamant, care, la fel, au alte puncte slabe pentru ca, la randul lor, n-au parcurs cu seriozitate un curs de manager, chiar daca de multe ori gasim certificatul respectiv. Noi acum realizam o diagnoza profunda a sistemului de invatamant, pentru ca sunt multe alte aspecte care contribuie la violenta in scoala. Nu este numai nepasarea, ci si lipsa capacitatii noastre de insemnare mai serioasa a proiectelor si a experientelor. Mai suferim de o boala in sistemul nostru si avem nevoie de ajutorul dvs., al tuturor: copiii cu cerinte speciale. Din pacate, in sistemul nostru educational se intampla sa-i gasim de multe ori in ultima banca, nebagati in seama nici de familie, nici de scoala.

Magdalena Balica (Institutul de Stiinte ale Educatiei): Sunt destul de putine studiile care incearca sa vada se ce intampla cu generatiile actuale de elevi. Elevii de azi, in mod sigur, nu mai sunt si nu mai arata asa cum aratau acum 50 de ani, dar nici acum 25, nici acum 10 ani, pentru ca modificarile si boom-ul in care au crescut si s-au dezvoltat sunt foarte diferite de perioadele anterioare. In ultimii 2 ani, institutul a realizat cel putin 3 studii pe teme diferite care au mai mult sau mai putin legatura cu tema pe care o discutam azi. Unul se refera la motivatia invatarii. O sa vedeti acolo ca modelele pe care elevii nostri le au azi in mai mult de jumătate dintre cazuri sunt din mass-media. Profesorii sunt doar in 10% din cazuri modele pentru elevi, iar oamenii de cultura, care ar trebui sa aiba un cuvânt de spus in crearea valorilor intr-o societate, se situeaza undeva la sub 2% intre preferintele elevilor. Un alt studiu, care se refera la educatia in familie, atrage atentia asupra unor probleme grave care se intampla in acest spatiu de la care asteptam atat de mult. De pilda, studiul arata ca parintii isi gasesc extrem de putin timp sa stea de vorba cu copiii lor si, atunci cand o fac, se intampla sa vorbeasca despre ce au mai invatat la scoala, daca mai au nevoie sa le mai cumpere ceva sau despre politica, dar niciodata despre optiunile lor de viata, niciodata despre ceea ce cred despre diverse subiecte care ii framanta si pe care nu au cu cine sa le discute. In final, studiul pe care l-au realizat Institutul de Stiinte ale Educatiei, Institutul de Criminalistica si cu sprijinul UNICEF, incepand din anul 2004, cand violenta nu era un subiect de presa. In peste 75% dintre scolile investigate directorii, profesorii si elevii afirma ca in scoala lor exista fenomene de violenta. Daca ne uitam la cifre, am putea sa spunem ca violentele grave nu au o amploare atat de mare, dar, pana la urma, daca un singur copil este intr-o astfel de situatie si lucrul acesta i se intampla in scoala, mi se pare extrem de grav. Ne-am obisnuit atata vreme sa credem ca scoala ar trebui sa fie o institutie care sa promoveze valori, comportamente necesare in viitor, dar iata ca scoala a devenit o scena pentru asemenea fenomene. Atunci cand vorbim despre violenta, lucrurile sunt destul de alunecoase. Pentru ca ceea ce numeste un elev de la Cantemir drept violenta poate sa nu fie deloc violenta pentru un copil dintr-o alta scoala, dintr-un alt judet. Pentru un copil, faptul ca un profesor il face in fiecare zi prost poate sa fie extrem de grav pentru dezvoltarea lui, dar pentru altul poate sa nu fie la fel de grav.

Scoala singura nu poate sa schimbe lumea

Liliana Preoteasa (Ministerul Educatiei si Cercetarii): Exista lucruri foarte bune si exista lucruri foarte proaste care se intampla in scoala romaneasca. Mi-as dori, inclusiv cu acest subiect al violentei, sa avem o privire mai nuanțata. In presa scrie mereu ca de vina e ministerul, directorul. Vina e impartita. Este adevarat ca sistemul de invatamant are o parte din vina, dar nu e numai vina lui. Dorinta mea ar fi sa vedeti ca scoala este o parte a societatii, ea nu poate exista in afara societatii. Unii dintre noi mai vor sa creada ca ea nu are nici o treaba cu realitatea. Nu este asa: oamenii care sunt in scoala sunt oameni, ca toti ceilalti de pe strada. Au opinii personale, au o anumita educatie si reactioneaza ca si restul societatii. Nu ne putem astepta ca in scoala sa fie mai putina violenta decat este in societate. Nu ne putem astepta ca acolo sa nu se intample nimic, in timp ce in restul zilei suntem bombardati de aceasta violenta. S-a amintit de acest studiu in care se vorbea despre modelele si persoanele pe care le respecta elevii. Profesorii erau printre

ultimele locuri. De ce oare? Poate ca si din vina unora dintre ei. Ne putem intreba de ce exista asa o discrepanta intre raspunsurile copiilor si raspunsurile adultilor la intrebarea daca exista violenta in scoala. O data, pentru ca totusi clasa este un spatiu relativ inchis si ce se intampla acolo este intre 20-25 de copii si, eventual, un profesor, daca e de fata. In al doilea rand, pentru ca profesorii nu stau in perioadele in care violenta se intampla, in pauze. Poate pentru ca invatamantul e subfinantat si nu ne permite sa angajam pedagogi si oameni care sa stea in pauze cu elevii. Profesorii n-au timpul necesar sa faca aceasta supraveghere. Dar probabil ca un al treilea motiv pentru care adultii recunosc mai greu faptul ca exista violenta in scoala este pentru ca se tem de aceasta judecata imediata: voi sunteti de vina, voi n-ati facut, de ce nu ati facut? Problema va continua sa existe, daca doar aruncam cu piatra. Din zeci si milioane de memorii pe care le primim la minister, am primit anul trecut o scrisoare care pe mine m-a socat, pentru ca scriau doi parinti care aveau copii in clasa a IX-a sau a X-a, cred, si spuneau: "d-le ministru, copilul nostru nu ne respecta, ne vorbeste urat, nu ne asculta, nu se duce la scoala. Ce faceti? De ce nu faceti ceva?". Noi avem copilul acela timp de 6 ore pe zi. Pana la 24 mai sunt. Nu poate fi numai rolul scolii. Nu spun ca nu este rolul scolii, dar nu poate scoala singura sa schimbe lumea. Cata vreme avem Stirile de la ora 5 la televizor, care e o agresiune continua, cata vreme avem emisiuni cum e Ciao Darwin, in care concureaza sa castige cine e mai prost, cata vreme nu exista un film fara violenta intr-o saptamana, ne putem intreba cum ar putea scoala sa tina piept la toate astea? Scoala are multe de facut si poate nu le-a facut pe toate. Dar nu le poate face singura.

S. Radulescu Zoner: Dar nu exista intalniri intre diriginti si parinti? Ce se discuta la aceste intalniri? Care e reactia parintilor? Si parintii au o raspundere si ar trebui ca profesorul, dirigintele sa discute, nu numai sa-i scada nota la purtare pentru ca a chiulit de la ora de geografie. Daca acesti copii nu sunt educati, nastem monstri in viitoarea generatie. E un fenomen care nu e numai in Romania, vedem la televizor ce se intampla acum in Franta. Dar mai e inca ceva: conteaza si prestigiul sau modul in care se prezinta profesorul in fata elevilor. In primul rand te impui prin ceea ce stii si reusesti sa transmitsi elevilor, dar profesorul trebuie sa se implice in educatia sociala, nu numai in transmiterea de cunostinte.

M. Paunescu: Ministerul intotdeauna e blamat. Toate premisele acestor aspecte educative de care vorbim noi astazi sunt create. De asta nu mai vorbim de programa scolara, ci vorbim de curriculum, pentru ca formam competente, si vorbim de managementul clasei, care implica dimensiunea sociala. Practic, cadrul este creat, dar, din pacate, nu a fost posibil in cei 15 ani sa formam resursa umana de asa maniera incat sa si aplice acest cadru. Sunt de acord ca, atunci cand vorbim de aspect educativ, vorbim de intracultural, extracultural, dar si de social si extrascolar. La intracultural, intr-adevar, nu stam bine, pentru ca profesorii inca nu au abilitatea sa gaseasca aplicatii practice pentru exemplele din lectii. Nu au abilitatea, de pilda, sa transfere Teorema lui Pitagora, pentru 2 minute, in punerea faiantei acasa sau sa dezbata, in 5 minute de introducere, de incalzire, evenimentialul in ora de curs.

Lipsa de dialog

Anca Demsoreanu (profesoara de matematica, Colegiul National "Cantemir Voda"): Cred ca o cauza majora a violentei actuale este lipsa de dialog. Nu exista dialog intre elevi si parintii lor, intre elevi si profesori sau intre profesori si parinti. E foarte usor sa zici: vina e a cutaruia. Nu cred ca aceasta lipsa de dialog poate fi rezolvata doar prin niste cursuri. Suntem sufocati de birocratie. Ceea ce se face se face in mare parte la nivelul hartiilor. As vrea sa vad ca aceste hartii au o acoperire factica si de prea putine ori se intampla acest lucru. S-a prelucrat legea aparuta anul trecut, privitoare la drepturile copilului. Sa se faca un sondaj: cati copii isi cunosc drepturile si indatoririle? Elevii nu cunosc regulamentul de functionare sau de ordine interna al liceului. Alta problema ar fi coruptia in scoli, mai mult sau mai putin subtila. Coruptie inseamna ca, in regulamentul de ordine interioara, se prevad amenzi in lei pentru anumite abateri. Concluzia copiilor este ca cine are bani isi poate permite sa fumeze, sa bea etc. Un alt gen de coruptie este sensibilizarea scolii de catre parinti, si asta este din cauza conditiilor precare de care dispune scoala. Sunt parinti care au bani, ai caror copii au multe absente, nu invata, si totusi exista o foarte mare ingaduinta pentru acesti elevi. O alta problema este educarea parintilor. In general, profesorii au prea multe probleme personale ca sa poata sa se implice mai mult. E prea mult sa le cerem sa faca apostolat. Nu cred ca in momentul actual e nevoie de mai multi bani. Dar cred ca e nevoie de o distribuire a banilor care se folosesc la nivelul Ministerului Educatiei. Mai putin pentru campusuri, mai putin pentru calculatoare, mai mult pentru personalul specializat care sa creeze aceste dialoguri si sa gaseasca solutii comune.

Frica de a lua atitudine

Gratiela Vaduva (seful Serviciului pentru analiza si prevenirea criminalitatii din Politia Capitalei): Noi am venit nu numai cu propuneri, ci si cu lucruri practice. Noi ne confruntam in prezent cu o frica sociala, o frica in a lua atitudine, lucru care se intampla nu numai in scoala, ci si pe strada, in mijloacele de transport in comun etc. Cel care ia atitudine ramane singur si devine urmatoarea victima a celor care agreseaza. Deci nimeni nu se coalizeaza cu cel care ia atitudine, dimpotriva, acea persoana ramane singura.

Eu cred ca piata studiilor in ceea ce priveste violenta in scoli este saturata. Exista 6 studii, probabil ca ministerul nu le cunoaste pe toate. Cred ca niste studii panel, in schimb, ar fi mult mai eficiente decat disiparea tuturor fortelor si a multor bani pe studii separate. In plus de asta, poate ar fi interesant de studiat nu motivatia elevilor, ci scopurile si daca mijloacele de a accede la scopuri sunt legitime sau nelegitime. Pentru ca violenta de aici porneste; au copiii scopuri prea inalte si nu au cum sa le atinga. Si atunci, intervin modalitati de a accede la acele scopuri cu orice mijloace, chiar si nelegitime, infractionale.

Va spuneam de lucruri practice. Unul din ele ar fi ca exista o carte, Educatie pentru viata, editata de Fundatia Principesa Margareta. Aceasta carte este extraordinar de buna, daca ea se generalizeaza. O sa o duc la Ministerul Educatiei, pentru ca aceasta carte ar fi un pas inainte in ceea ce zicem noi acum ca nu exista in scoli. Este un manual extraordinar.

In al doilea rand, din cercetarile noastre rezulta ca trecerea de la violenta verbala la cea extrema, fizica, e atat de rapida si atat de spontana, incat nimeni nu poate s-o previna. Acest lucru este foarte dificil in momentul in care izbucneste o violenta verbala, poate nici nu ne gandim ca ea va degenera intr-o violenta extrema. Vorbind cu copiii, am constatat de exemplu ca, la clasele foarte mici, un mod de disciplinare a elevilor este de a le scrie cu markerul pe frunte "prosti" si de a-i trimite acasa sau de a le scrie cu creta pe haina P de la "prost" sau D de la "destept". Si atunci am pus problema daca nu cumva trebuie pornit de la grupa prescolara, de la copiii foarte mici. Am initiat un program care se numeste "Nu da", in colaborare cu Centrul Municipal de Asistenta Psihopedagogica, cu Organizatia Salvati Copiii, cu Inspectoratul Scolar al Municipiului Bucuresti. Vom avea oameni formati de psihologi, de Fundatia Salvati Copiii, dintre consilierii din scoli pentru clasele I-IV, dintre psihologi, vom avea politisti formati - 72 de politisti de proximitate care vor fi instruiti in aceasta directie. In plus, dorim sa intram in scoli cu filme, dorim sa intram la televiziuni cu spoturi, dorim sa intram cu desenele animate pe care le cunosteam noi si pentru care avem nevoie de sprijin din partea dumneavoastra.

Al doilea program este "Fii inteligent, nu fi violent", care a fost initiat de Politia Capitalei in colaborare cu AdEntity si Fundatia Noi. Acesta se refera la clasele V-XII: elevii trebuie sa-si identifice problemele din scoli, sa stie daca in scoala lor e o problema de violenta verbala, de violenta fizica, si trebuie sa gaseasca niste cai, cu ajutorul Inspectoratului Scolar al Municipiului Bucuresti, ca sa-si rezolve problema. Asa cum au identificat-o, sa propuna solutii pentru rezolvarea problemei. Acesta ar fi numai un aspect, pentru ca vom avea si niste olimpiade ale inteligentei, unde elevii vor expune fotografiile, afise. Pot sa va spun ca noi ne-am facut niste prieteni in elevi si politistii si-au facut niste prieteni in elevi.

Sa nu considerati ca, facand niste studii, niste intalniri sau niste programe, cum am facut noi, violenta va inceta. Exista un butoi de pulbere care oricand poate exploda, poate izbucni un eveniment major care sa ia prin surprindere. Pe mail-ul Politiei Capitalei am primit de curand un mesaj care suna cam asa: "Sunt elev la un liceu din Bucuresti, sunt zilnic batut, nimeni nu ia nici o pozitie. Nu mai suport aceasta situatie, incat voi omori primul om pe care il voi gasi in cale. Am nevoie de un psiholog al Politiei Capitalei". Nu avem cum sa identificam acele mesaje anonime, dar daca dvs. sunteti primii care ajungeti la ei, chemati-ne. Noi ajungem in momentul in care ne chemati. Important este sa sunati la 112, nu la politistul de proximitate. Politistul de proximitate nu are ce face in situatii disperate.

Dorana Cosoveanu (Alianta Civica): Relatia mea cu tinerii inainte de '90 a fost de preda si de urmari lectii de istoria artei in interiorul Muzeului National de Arta. Dupa '90 am facut acelasi lucru in scoli. Cultura frumosului, a artei plastice, a muzicii echilibreaza un om, il umanizeaza, il face sa se uite chiar dincolo de ce cred eu ca este boala acestei decade - banii. Copiii se diferentiaza intre ei si sigur ca devin violenti la un moment dat, pentru ca unul este mai bine imbracat decat celalalt, pentru ca unul are mai multi bani. Nu intotdeauna este vina acelor tineri ca nu stiu niste lucruri si ca nu au niste oferte din partea celorlalti. Eu am de-a face cu copiii cartierului meu, cei de pe strada, care stau si pierd timpul pana la 2, 3 noaptea si care au 15, 16 ani. Nu-i intereseaza o carte, nu-i intereseaza nimic altceva. Dar, in clipa in care mi-am scos sevaletul in gradina de langa bloc, s-au adunat in jurul meu exact ca albinele, intrebându-ma ce fac, cum fac etc. Deci s-a creat o relatie.

Un dialog necesar

Dr. Günter W. Dill (Fundatia Konrad Adenauer): Impreuna cu Transparency International am analizat rezultatele unui sondaj pe care l-am facut in doua licee din Bucuresti, si ideea acestui proiect este sa continuam si in alte scoli. Important este deci, prin aceste proiecte, ca le aratam copiilor, parintilor, profesorilor, dar si administratiei invatamantului ca exista o posibilitate de a iesi din acest cerc vicios. Vrem sa le deschidem ochii asupra micii coruptii din scoli si despre care multa lume nici macar nu stie ca exista. Le spunem ca nu trebuie sa accepte aceasta situatie mai departe si ca pot face ceva impotriva ei.

As dori sa multumesc Aliantei Civice pentru initiativa pe care a luat-o si pentru gazduirea acestui eveniment. Mi se pare ca, prin aceasta prima dezbateri, am lansat o tema extrem de importanta pe care trebuie s-o continuam si mai departe. Prin contributiile foarte valoroase care au fost aduse aici, prin paleta larga de persoane care au luat cuvantul, cred ca am pus o prima caramida foarte importanta pentru un dialog care este absolut necesar la ora actuala. Nu este vorba aici sa ne invinuem reciproc, pentru ca asa nu o sa ajungem foarte departe, ci este vorba sa ne gandim concret ce putem sa facem pentru a-i ajuta pe acesti copii. Exista o dependenta de violenta care se naste in aceste scoli, pe care nu putem sa o negam cu totul, dar trebuie sa stim sa o gestionam mai bine.